

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

י"ב אב תש"ף

2 באוגוסט 2020

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל פדגוגי

מתווה להשתלמות מוסדית בבתי ספר משלבים

רקע – חובת ההשתלמות על פי חוזר מנכ"ל

בחוזר מנכ"ל משרד החינוך, אודות תהליך ההכרה בבתי ספר משלבים, נכתב כי: 'על הצוות הבית-ספרי לעבור השתלמויות רלוונטיות לחינוך המשלב במהלך שלוש השנים הראשונות מיום קבלת המעמד המשלב לבית הספר. [...] ההכשרה תתבסס הן על העמקת הידע בתחום לימודי היהדות והן על גיוון דרכי ההוראה בהלימה לחינוך המשלב' (סעיף 10).

מטרתו של מסמך זה לנסח מתווה גמיש שיסייע לבניית השתלמויות אלו - עבור בית הספר בסיוע הגוף המלווה. או לעורר למחשבה אל מול הקיים בבתי ספר ותיקים.

א. מטרות

מטרת על - יצירת בהירות סביב נושא המשלב ואופני ביטוי בהווה הבית ספרית הלכה למעשה; הכשרת הלבבות וחיבור כלל המורים לתפיסת החינוך המשלב.

פירוט המטרות

תודעה

- היכרות של המשתתפים עם מגוון הזהויות במרקם היהודי-ציוני-ישראלי באמצעות המפגש האנושי בחדר המורים ועל ידי הנכחת קולות דומים או אחרים באמצעות מגוון מקורות כתובים (כגון, מקרא, חז"ל, מסורת לעדותיה וגוונים, שירה וספרות ישראלית, מקורות אוניברסליים, וכיו"ב) או באמצעות מדיות שונות
- גיבוש זהות אישית וקול אישי והתמקמות בטוחה במרקם הבית ספרי.

פרקטיקה

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 91911 * טל': 02-5602236 * פקס: 02-5602085

شارع دבורه هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 91911 * تلفون: 02-5602236 * فاكس: 02-5602085

2 DEVORA HANAVIA ST. JERUSALEM 91911, ISRAEL * TEL: 972-2-5602236 FAX: 972-2-5602085

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

כתובת הפייסבוק של המזכירות הפדגוגית: <https://www.facebook.com/PedagogicalSecretariat>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל פדגוגי

רכישת כלים ורכישת שפה 'משלבת' על ידי תרגול של לימוד משלב:

- לימוד המתבסס על מגוון מקורות המשקף ריבוי קולות,
- למידה דיאלוגית
- הקשבה והכלה
- ישום בכיתות

ב. קווים מנחים פדגוגיים: 'על 3 דברים העולם עומד':

'על התורה' – ההיבט הקוגניטיבי: הנחלת ידע ומיומנויות באמצעות הפדגוגית המשלבת;

'על העבודה' – היבט רגשי: 'איזוהי עבודה? עבודה שבלב', הצמחה;

'ועל גמילות חסדים' – היבט התנהגותי, יהדות חברתית, ערכים.

פירוט:

1. **'התורה' – הנחלת ידע ומיומנויות באמצעות פדגוגיה משלבת:** למידה דיאלוגית בסגנון בית-מדרשי יהודי-ציוני-ישראלי עכשווי המשלב ישן וחדש, רב גונית, למידה משמעותית, פעילות, הקפדה על שיח מכבד, הקשבה, הנחת קולות שונים, רכישת השפה המשלבת, רלוונטיות.

2. **'עבודה' – פדגוגיה של צמיחה:** מבט פנימה אל הנפש, אל הלב ולא רק לימוד שכלתני – הן של המורים והן של התלמידים - 'אין אדם לומד אלא מקום שלבו חפץ'. עבודת המידות, קשר בין מורה לתלמיד, מפגש מלב אל לב. לימוד חווייתי. משחוק.

3. **'גמילות חסדים' – מן התלמוד למעשה החברתי:** יהדות חברתית, המעבר מן הפרט אל הכלל. שימת לב לתכנים חברתיים בהוראה ובתוכנית החברתית של ביה"ס בציר הנע מן המקורות-למעשה ולהיפך, הבנה אודות המעשה כיונק מערכי מסורת וערכים חברתיים אוניברסאליים; הקשר בין אלה לבין עבודת המידות של התלמידים, קשר לאקלים מיטבי בכיתה, בהפסקות, בבית הספר בכלל, במה שקורה מחוץ לכותלי בית הספר (עם החברים או בחברה הישראלית בכלל – תלוי גיל). פיתוח אחריות אישית, מעורבות, פעילות מוסרית וחברתית.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 91911 * טל': 02-5602236 * פקס: 02-5602085

شارع دבורه هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 91911 * تلفون: 02-5602236 * فاكس: 02-5602085

2 DEVORA HANAVIA ST. JERUSALEM 91911, ISRAEL * TEL: 972-2-5602236 FAX: 972-2-5602085

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

כתובת הפייסבוק של המזכירות הפדגוגית: <https://www.facebook.com/PedagogicalSecretariat>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל פדגוגי

ג. המלצה לעבודה הדרגתית

1. תחילה מומלץ על תהליך שיעברו המורים בעצמם.
 2. בשנה השנייה והשלישית תהיה ההשתלמות ארוגה בתכנון השנתי ותשרת אותו. לדוגמה: אם התכנית נסובה סביב ציר-מארגן של חגי השנה, יוקדשו מפגשים בהשתלמות להיכרות ורכישת ידע מעמיקים בחגים הרלוונטיים, כחלק מתהליך הכנה של המורים להתמודדות עם התכנים בדרכי החינוך המשלב.
 3. באופן טבעי המורות המובילות הן המחנכות, רכזות השכבות והמורות המלמדות תחומי ידע קרובים. אולם מטרת ההשתלמות לשתף את כלל המורות בחדר המורים. לשם כך יקבעו קווים שבהם ניתן להרחיב את העבודה הן מבחינה פדגוגית (מתודות הוראה יחודיות כמו למידה בית מדרשית) הן מבחינת התכנים (לדוגמה - עיסוק בחג בשיעור אנגלית). אפשרות נוספת: מורים מקצועיים יבחרו נושא הקרוב לליבם, הקשור להשתלמות, או לסיפורם האישי, או לתחביב וכדומה, ובאמצעותו ובדרכם יישמו את העקרונות לעיל.
- העבודה ההדרגתית תוכל להיבנות כתכנית תלת שנתית, כפי ההצעה לעיל, או על פי תכנית ספיראלית שבאמצעותה תזמן ההשתלמות חזרה שוב ושוב לנושאים ופדגוגיה שכבר עסקנו בהם בשנה הקודמת, ובכל פעם ביתר העמקה, או סביב נושא אחר.
- עוד מומלץ כי מהשנה השנייה ואילך תתרחש תנועה מתמדת של התנסות בכיתה ולמידת עמיתים. המורות מהוות הון אנושי עתיר בחכמה ובאמצעותו תתאפשר יכולת התקדמות מתמדת.

ד. תוצר

אף ההשתלמות באה ליישם את העיקרון 'מתלמוד למעשה' ולאפשר תשתית ליצירה ומנגנון איסוף של החומר והידע:

תוצרי ההשתלמות יהיו מותאמים לשימוש כלל המורים בבית הספר, כולל מורים מקצועיים. כדאי לתת את הדעת על דיפרנציאליות בין התוצרים, כלומר: תוצר מסוים שיידרש מן המחנכות, תוצר אחר יידרש

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 91911 * טל': 02-5602236 * פקס: 02-5602085

شارع دבורه هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 91911 * تلفون: 02-5602236 * فاكس: 02-5602085

2 DEVORA HANAVIA ST. JERUSALEM 91911, ISRAEL * TEL: 972-2-5602236 FAX: 972-2-5602085

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

כתובת הפייסבוק של המזכירות הפדגוגית: <https://www.facebook.com/PedagogicalSecretariat>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל פדגוגי

מן המורות של מקצועות השפה וכו' – כל מורה תיישם את עקרונות החינוך המשלב כפי המתאים לעבודתה בפועל. כדאי, עם זאת, לעודד עבודה בצוותים. תוך חשיבה מראש מה יהיה הרכבם, וזאת על פי המטרה שתוגדר מראש (צוותים לפי שכבות? לפי מקצועות? הטרוגניים לשם ההפריה ההדדית? ועוד).

בתוצרים אלו יבואו לביטוי אחד או יותר משלושת המישורים של 'תורה', 'עבודה' ו'גמילות חסדים'.

דוגמא א: כל צוות מקצועי יהיה אחראי על יישום נושא חודשי או יהיה אחראי על ראש חודש, או על קבלת שבת, או על חג או על אירוע – לשכבה מסוימת, או לחלק מתוכנית ספיראלית של כלל בית הספר.

דוגמא ב: מורי מדעים – יוכלו לבחור בנושא האור בחנוכה גם בהיבט מדעי וגם אודות אור במקורות או בערך שמגלם ("להביא אור"; "להאיר"); או ילמדו על חמץ ושאר ותסיסה והקשרם לפסח ולתכונות שמגלמים; מורים לחינוך גופני – יוכלו להשתלב בטו בשבט, אודות מזון וצמיחה, בריאות וכד'; מורים לאנגלית – עמיות, עליה, יום השפה העברית וכדומה.

דוגמא ג: ניתן ליישם עקרונות אלו למשל גם על מפגשי תפילה או שיח; לימוד הלכה או משנה או תרבות יהודית ישראלית.

לתשומת לב: השינוי מאתגר, ועל כן כדאי להציב יעדים מוגבלים, כגון שיעור בית מדרשי אחד כל חודש.

השתלמויות נוספות:

בנוסף יש לעודד את כל המורות להעמיק את הידע שלהן בתחומי היהדות, באמצעות השתלמויות של תרבות יהודית ישראלית, השתלמויות במקרא והרחבת הסמכה בתחומי היהדות במוסדות אקדמיים. זאת תוך דגש על המנהלת והצוות הניהולי, כתנאי להובלת את בית הספר בתחומי היהדות.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 91911 * טל': 02-5602236 * פקס: 02-5602085

شارع دבורه هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 91911 * تلفون: 02-5602236 * فاكس: 02-5602085

2 DEVORA HANAVIA ST. JERUSALEM 91911, ISRAEL * TEL: 972-2-5602236 FAX: 972-2-5602085

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

כתובת הפייסבוק של המזכירות הפדגוגית: <https://www.facebook.com/PedagogicalSecretariat>

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' מורשת

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל פדגוגי

בברכה,

ד"ר אילון שמיר וד"ר שלומית קנדי-הראל

meshalvim@education.gov.il

בתי ספר משלבים

אגף א' מורשת

המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך

[אודות בתי ספר משלבים](#)

לחוזר מנכ"ל משרד החינוך הממלכתי המשלב תשע"ב/8 א

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 91911 * טל': 02-5602236 * פקס: 02-5602085

شارع دבורه هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 91911 * تلفون: 02-5602236 * فاكس: 02-5602085

2 DEVORA HANEVIA ST. JERUSALEM 91911, ISRAEL * TEL: 972-2-5602236 FAX: 972-2-5602085

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

כתובת הפייסבוק של המזכירות הפדגוגית: <https://www.facebook.com/PedagogicalSecretariat>